

УДК 796.034-05

Мазін В.М.¹, Гладких О.С.², Данілова Ю.В.²

¹докт. пед. наук, професор НУ «Запорізька політехніка»

²студ. гр. УФКС-111м НУ «Запорізька політехніка»

МОТИВИ ЗАНЯТЬ СПОРТОМ ВИХОВАНЦІВ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКИХ СПОРТИВНИХ ШКІЛ

Однією з причин виникнення труднощів в організації навчально-тренувального процесу в дитячому та юнацькому спорті є те, що тренери не звертають уваги на очікування, мотиви юних спортсменів, що часто призводить до прихованих або явних конфліктів. Відповідно, знижується не лише результативність навчально-тренувального процесу, а й ефективність впливу спортивних педагогів на формування особистості юних спортсменів.

У Теорії діяльності А. Леонтьєва та С. Рубінштейна під мотивом розуміється спонукальна причина, привід до тієї чи іншої діяльності. В основі формування того чи іншого мотиву лежать образи матеріальних або уявлених об'єктів, що представляють сенс для людини в аспекті задоволення її потреб і визначають мету її діяльності.

В основі спортивної діяльності, як і будь якої іншої, лежать мотиви її суб'єктів, які не тільки спонукають людину займатися спортом, а й надають заняттям суб'єктивний, особистісний, сенс. При цьому різні спортсмени, займаючись одним і тим же видом спорту, виконуючи однакові за складністю та інтенсивністю тренувальні навантаження, нерідко керуються різними, часом прямо протилежними мотивами. Теж саме можна сказати і про осіб, які займаються фізичною культурою.

Знайомство з публікаціями, у яких висвітлюються результати досліджень різних аспектів мотивації людей до спортивної діяльності показало, що на сьогодні відчувається брак даних з питання: чи є достовірні відмінності у мотивах занять спортом між підлітками, які займаються командними та індивідуальними видами спорту?

Для пошуку відповіді на це питання проведено дослідження, у якому приймали участь вихованці дитячо-юнацьких спортивних шкіл Запорізької області (Україна).

Учасники дослідження розподілялися на дві групи. Спортсмени першої групи (n=24, медіана – 12 років, мінімум – 11 років, максимум – 13 років) тренувалися у ДЮСШ «Дизеліст» м. Токмак і спеціалізувалися на футболі, який за класифікацією Т. Джамгарова, відноситься до командних різновидів спортивної діяльності, яка передбачає: програмування, контроль та регуляцію індивідуальних дій; реалізацію групової взаємодії в команді; ускладнення дій гравців команди супротивника, а також блокування її діяльності в цілому.

Другу групу (n=24, медіана – 13 років, мінімум – 10 років, максимум – 15 років) склали юнаки, які займалися фехтуванням, карате та рукопашем у ДЮСШ №4. Ці види спорту відноситься, за класифікацією Т. Джамгарова, до одноборств, у яких найвиразніше проявляється «біфронтальна» психічна активність, де спортсмени прагнуть не тільки підвищити ефективність своїх дій, але й блокувати, знижувати результативність дій суперника.

Загальна кількість респондентів – 48 осіб. Спортсмени обох груп мали стаж занять спортом 2-4 роки.

Для виявлення мотивації було використано методику А. Шаболтас, призначену для виявлення домінуючих цілей зайняти спортом.

Аналіз отриманих даних дозволив виявити такі факти.

Між юнаками, які займаються фехтуванням та футболом відмічається статистично достовірною різниця ($p < 0,05$) за критерієм Манна-Уїтні за 5-ма шкалами методики А. Шаболтас з 10. Зокрема, у юних футболістів достовірно більш виражені такі мотиви як:

- мотив Соціального самоствердження (СС), який полягає у прагненні проявити себе і виражається в тому, що досягнуті спортивні успіхи розглядаються і відчуються, перш за все, з точки зору особистого престижу, поваги знайомих, глядачів;

- соціально-моральний мотив (СМ), який виражається у прагненні до успіху своєї команди, заради якого потрібно тренуватися, мати хороший контакт з партнерами, тренером;

- мотив досягнення успіху у спорті (ДУ), що ґрунтується на бажанні досягти успіху, покращити особистий спортивний результат;

- спортивно-пізнавальний мотив (СП), в основі якого – бажання вивчати питання технічного та тактичного вдосконалення, а також науково обґрунтовані принципи спортивного тренування;

- громадсько-патріотичний мотив (ГП), в основі якого – прагнення до спортивного вдосконалення, заради успішного виступу на змаганнях для підвищення престижу команди, міста, країни.

У сформованості інших мотивів статистично значущих відмінностей не встановлено.

У цілому, отримані дані свідчать, що у юнаків, які займаються футболом мотивація є більш виразною і сформованою. Між тим, звертає на себе увагу те, що у юнаків, які займаються фехтуванням, рекреаційний мотив (РЕ) виражений дещо більш виразно, ніж у тих, хто займається футболом. Утім, ці відмінності не є статистично достовірними.